

Собака Баскервілів (детальний переказ)

Артур Конан Дойл

Переказ:

Від імені друга Шерлока Холмса, лікаря Ватсона, йде розповідь про дедуктивний метод детектива, що за окремими фактами, предметами виявляє систему дій злочинця і забезпечує успіх у розслідуванні найзаплутаніших життєвих ситуацій. Так, за забутою річчю — ціпком із пластинкою-написом — Холмс встановив характер, уподобання, професію хазяїна палиці.

Хазяїн ціпка — лікар Джеймс Мортимер — повертається за забутою річчю і розповідає про дивну смерть свого друга Чарльза Баскервіля, а також демонструє рукопис, датований 1742 роком: у ньому розповідається про собаку Баскервілів, що занепастила життя предка роду, Гуго Баскервіля, і є небезпечною для кожного нащадка роду.

Чарльз вірив у цю легенду і не наважувався виходити на болота, прилеглі до його володінь, де, за розповіддю і жила страшна тварина-вбивця.

Слуга будинку Баскервілів Берримор не зміг пояснити і пролити світло на причину загадкової смерті хазяїна.

Під час слідства ніхто, крім Джеймса Мортимера, не помітив величезних відбитків собачих лап...

Із приїздом нового спадкоємця маєтка Генрі Баскервіля виявляється, що за учасниками справи хтось стежить: приходить лист, що попереджає Генрі Баскервіля про небезпеку на болотах, у готелі пропадає взуття нового хазяїна Баскервіль-хола... Шерлок Холмс відправляє до маєтку Генрі Баскервіля свого друга Ватсона. Детектив вдається до допомоги хлопчика Картрайта у розслідуванні справи.

У маєтку Ватсон діє за настановами славного детектива: з'ясовує, що слуга Берримор не вчиняв ніяких підступних дій щодо сера Генрі, а його нічні блукання по болотах пов'язані з біглим каторжником Селденом, братом дружини, місіс Берримор: слуга носив Селдену до схованки на болотах їжу. Від Берримора Ватсон дізнався, що напередодні смерті Чарльз отримав листа від жінки із проханням чекати її біля хвіртки о десятій годині вечора. Обгорілий аркуш із двома літерами "Л. Л." дає змогу встановити авторку листа — Лору Лайонс, яка підтвердила, що дійсно надсилала листа серу Чарльзу, але на зустріч із ким не ходила.

Одночасно Ватсон знайомиться з найближчими сусідами сера Генрі — натуралістом Степлтоном та його сестрою, які мешкають поряд на фермі Мерріпіт-хауз, і містером Френклендом із Лефтер-холу. Сер Генрі починає упадати за сестрою Степлтона, на що негативно реагує її брат. Це дивує Ватсона. Про всі новини друг Холмса інформує детектива в листах і звітах. Через деякий час Ватсон зустрічає

незнайомця, що переховується на болотах: ним виявився сам Шерлок Холмс. Детектив повідомляє Ватсона про свої спостереження: Степлтон видає свою дружину за сестру. Друзі стають свідками загибелі каторжника Селдона, що, нажаханий, утікав від когось і загруз у болотній трясовині. Холмс і Ватсон відвідують Лору Лайонс і переконуються, що Селтон використовує її довіру в своїх підступних планах. Роздивляючись портрети представників роду Баскервілів, Холмс знаходить зовнішню схожість між Гуго Баскервілем і Степлтоном. Залишається "піймати на гарячому" злочинця Степлтона. Холмс запрошує з поліції Лондона Лестрейда і повідомляє сера Генрі, що разом із Ватсоном повертається додому, а барону радить йти на обід до Степлтонів.

Розділ XIV

Собака Баскервілів

Цитата:

У присутності візника, найнятого в Кумб-Тресі, не можна було говорити про справу, і ми, незважаючи на усе своє хвилювання, розмовляли про якісь дрібниці. Я полегшено зітхнув, коли осторонь від дороги з'явився котедж Френкленда, від якого залишалося дві-три милі до Баскервіль-холу і до того місця, де мала розігратися заключна сцена трагедії. Не доїжджаючи до будинку, ми розплатилися з візником біля воріт, відправили його назад у Кумб-Тресі, а самі пішли в напрямку до Мерріпіт-хаузу.

— Ви зі зброєю, Лестрейд?

— Я бачу, ви налаштовані досить серйозно, містере Холмс. А що від нас тепер потрібно в цій грі?

— Потрібне терпіння. Будемо чекати.

— Справді, місця тут не вельми веселі! — Сищик повів плечима, дивлячись на похмурі схили пагорбів і туман, який озером розливався над Гримпенською трясовиною. — А он десь горить вогник.

— Це Мерріпіт-хауз — кінцева мета нашої подорожі. Тепер попрошу вас ступати якомога тихіше і говорити пошепки.

Ми обережно крокували стежкою, що вела до будинку, але ярдів за двісті від нього Холмс зупинився.

— Далі не треба, — сказав він. — Ось ці валуни послужать нам прекрасною ширмою.

Я підкрався навшпиньки до низької кам'яної огорожі, що оточувала хирлявий садок Степлтонів, і, пробираючись у її тіні, дійшов до того місця, звідки можна було зазирнути в незавішене вікно.

У кімнаті було двоє чоловіків — сер Генрі і Степлтон. Вони сиділи один навпроти одного за круглим столом, до мене в профіль, і палили сигари. Перед ними стояли чашки з кавою і вино. Степлтон жваво говорив про щось, але баронет сидів блідий і слухав його неуважно. Йому, імовірно, не давала спокою думка про швидке повернення додому лиховісними болотами.

Але ось Степлтон встав і вийшов з кімнати, а сер Генрі підлив собі вина в склянку і відкинувся на спинку стільця, попихкуючи сигарою. Я почув скрип дверей, потім

похрущування гравію на стежині. Кроки наближалися до мене. Виглянувши із-за стіни, я побачив, що натураліст зупинився біля невеликого хліва в кутку саду. Дзвякнув ключ у замку, і у хліву почувся якась метушня. Степлтон пробув там не більше двох хвилин, знову дзвякнув ключем, пройшов повз мене і зник у будинку. Я побачив, що він повернувся до свого гостя; обережно пробравшись до товаришів, я розповів їм усе це.

— Виходить, жінка не з ними? — запитав Холмс, коли я скінчив.

— Ні.

— Тоді де ж вона? Адже, крім кухні і їдальні, усі вікна темні.

— Їй-право, не знаю.

— Дивіться, Ватсоне, туман суне прямо на нас.

— А це недобре?

— Гірше не вигадати! Туман — єдине, що може порушити мої плани.

— Але сер Генрі там не затримається. Уже десята година. Тепер усе — і наш успіх, і навіть його життя — залежить від того, чи вийде він перш, ніж туман доповзе до стежини, чи ні.

У міру того, як туман насувався на нас, ми відступали усе далі і далі, поки не опинилися за півмилі від будинку.

— Ми занадто далеко відійшли, — сказав Холмс. — Це вже ризиковано: його можуть наздогнати перш, ніж він дійде до нас. Ну, хай як буде, залишмося тут.

Він опустився на коліна і приклав вухо до землі.

— Слава Богові! Здається, йде!

У тиші боліт почулись швидкі кроки. Пригнувшись за валунами, ми напружено вдивлялися в мутно-срібlistу стіну, що підступала до нас. Кроки усе наближалися, і ось із туману, немов розгорнувши перед собою завісу, виступив той, кого ми чекали. Побачивши над собою чисте зоряне небо, він із подивом озирнувся по боках. Потім швидко пішов по стежині, поминув нас і почав підніматися нагору пологим схилом, що починався відразу за валунами. На ходу він раз у раз озирався через плече, очевидно, побоюючись чогось.

— Тсс! — шепнув Холмс і клацнув курком револьвера. — Дивіться! Ось воно!

У гущавині туману, що наповзав на нас, почувся мірний, дрібний тупіт.

Стоячи поруч із Холмсом, я мигцем глянув йому в лице — бліде, схвильоване, з палаючими при місячному світлі очима. І раптом воно змінилося: погляд став зосереджений і суворий, рот відкрився від здивування. У ту ж секунду Лестрейд скрикнув від жаху й упав ниць на землю. Я випростався і, майже паралізований тим видовищем, що з'явилося перед моїми очима, потягнувся ослабілою рукою до револьвера. Так! Це був собака, величезний, чорний, як смола. Але такого собаки ще ніхто з нас, смертних, не бачив. З його розкритої пащі виривалося полум'я, очі метали іскри, по морді і загривку переливався мерехтливий вогонь. Ні в чийому розпаленому мозку не могло б виникнути бачення страшнішого, огиднішого, ніж ця пекельна істота, що вискочила на нас із туману.

Чудовисько несло по стежині величезними стрибками, принохуючись до слідів

нашого друга. Ми опам'яталися лише після того, як чудовисько промайнуло повз нас. Тоді і я, і Холмс вистрілили одночасно, і оглушливе ревіння, яке пролунало слідом за цим, переконало нас, що бодай одна з куль влучила в ціль. Однак собака не зупинився і продовжував мчати вперед. Ми бачили, як сер Генрі озирнувся, мертвотно-блідий при світлі місяця, підняв у жаху руки і завмер у цій безпомічній позі, не зводячи очей з чудовиська, яке наздоганяло його.

Але голос собаки, який завив від болю, розсіяв усі наші страхи. Хто уразливий, той і смертний, і якщо він поранений, виходить, його можна й убити. Боже, як біг у ту ніч Холмс!

Ми мчали по стежині і чули невпинні крики сера Генрі і глухе ревіння собаки. Я встиг у ту хвилину, коли собака кинувся на свою жертву, повалив її на землю і вже примірювався схопити за горло. Але Холмс усадив йому в бік одну за одною п'ять куль. Собака завив востаннє, люто клацнув зубами, звалився на спину і, судорожно смикнувши всіма чотирма лапами, завмер. Я схилився над ним, задихаючись від бігу, і приставив дуло револьвера до цієї страшної світної морди, але стріляти мені не довелося — велетенський собака був мертвий.

Сер Генрі лежав непритомний на стежині. Ми зірвали з нього комірець, і Холмс подякував долі, переконавшись, що він не поранений і що наша допомога приспіла вчасно. А потім повіки сера Генрі здригнулися і він слабко поворухнувся. Лестрейд просунув йому між зубами шийку фляги з коньяком, і через секунду на нас глянули двоє зляканих очей.

— Боже мій! — прошепотів баронет. — Що це було? Де воно?

— Його вже немає, — сказав Холмс. — Із примарою, що переслідував ваш рід, докінчено назавжди.

Чудовисько, що лежало перед нами, воістину могло кого завгодно злякати своїми розмірами і міццю. Це був не чистокровний шукач і не чистокровний мастиф, а, очевидно, помісь — сухорлявий, страшний пес завбільшки з молоду левицю. Його величезна паща усе ще світилася блакитнуватим полум'ям, глибоко посаджені дикі очі були обведені вогненними колами. Я доторкнувся до цієї світної голови і, віднявши руку, побачив, що мої пальці теж засвітилися в темряві.

— Фосфор, — сказав я.

— Атож, і якийсь особливий препарат, — підтвердив Холмс, потягнувши носом. — Без запаху, щоб у собаки не зникло чуття. Пробачте нас, сер Генрі, що ми піддали вас такому страшному випробуванню. Я готувався побачити собаку, але ніяк не очікував, що це буде таке чудовисько. До того ж нам перешкодив туман, і ми не змогли влаштувати псу гідну зустріч.

— Ви врятували мені життя.

— Піддавши його спочатку небезпеці. Ну як, можете встати?

— Дайте мені ще один ковток коньяку, і тоді усе буде гаразд. Ну ось! Тепер з вашою допомогою я встану. А що ви хочете робити далі?

— Поки залишимо вас тут — ви вже досить натерпілися за сьогоднішній вечір, — а

потім, хтось із нас повернеться з вами додому.

Баронет спробував звестися, але не зміг. Він був блідий, як полотно, і тремтів усім тілом. Ми повели його до валуна. Він сів там, усе ще тремтячи, і затулив лице руками.

— А тепер нам доведеться піти, — сказав Холмс. — Треба скінчити почату справу. Дорога кожна хвилина. Склад злочину тепер перед нами, залишається лише схопити злочинця.

— Б'юся об заклад, вдома його вже не виявиться, — продовжував Холмс, швидко крокуючи поруч з нами стежиною. — Він не міг не чути пострілів і зрозумів, що гру програно.

— Ну що ви! Це було далеко від будинку, до того ж туман приглушає звуки.

— Можете не сумніватися, що він кинувся слідом за собакою, адже його треба було відтягнути від тіла. Ні, ми його вже не застанемо! Але про всякий випадок треба обнищпорити всі куточки.

Вхідні двері були відчинені навстіж, і, вбігши в будинок, ми швидко оглянули кімнату за кімнатою, на подив старезного слуги, що зустрів нас у коридорі. Світло горіло тільки в їдальні, але Холмс узяв звідти лампу й обійшов з нею всі куточки в будинку. Чоловік, якого шукали, зник безслідно. Проте на другому поверсі двері однієї зі спалень виявилися замкненими.

— Там хтось є! — крикнув Лестрейд.

У кімнаті почувся слабкий стогін і шерех. Холмс ударив ногою трохи вище від замка, і двері розчинилися навстіж. Тримавши револьвери напоготові, ми ввірвалися туди.

Але нахабного негідника, за яким ми полювали, не виявилось й тут. Замість нього перед нашими очима постало щось таке дивне і несподіване, що ми завмерли на місці.

Ця кімната мала вигляд маленького музею. Посередині зводилася товста підпірка, підведена під трухляві балясини стелі. І біля цієї підпірки стояла людина, прив'язана до неї простирадлами, які вктували її з голови до ніг, так що першої миті навіть не можна було розібрати, хто це — чоловік чи жінка. За мить ми зірвали ці пута, вийняли кляп, і до наших ніг упала місіс Степлтон. Голова її схилилася на груди, і я побачив червоний рубець у неї на шиї від удару батогом.

Місіс Степлтон розплющила очі.

— Він врятувався? — запитала вона. — Він утік?

— Від нас він нікуди не втече, пані.

— Ні, ні, я не про чоловіка. Сер Генрі... врятувався?

— Авжеж.

— А собака?

— Убитий.

У неї вирвався довгий подих полегшення.

— Слава Богові! Слава Богові! Негідник!

— Так, пані, у вас немає ніяких підстав бажати йому добра, — сказав Холмс. — То скажіть же, де його шукати.

— Він може сховатися тільки в одному місці, більше йому нікуди подітися, — відповіла вона. — У самому серці трясовини є острівець, на якому був колись рудник. Там він і тримав свого собаку, і там у нього усе було приготовлено на той випадок, якщо доведеться тікати.

Холмс посвітив у вікно лампою. Туман, мов біла вата, липнув до скла.

При такому тумані про погоню годі було й думати. Ми залишили Лестрейда повновладним господарем Мерріпіт-хаузу, а самі разом із сером Генрі повернулися в Баскервіль-хол...

До ранку туман розсіявся, і місіс Степлтон провела нас до того місця, де починалася стежина, що веде через трясовину.

На очі нам потрапив лише єдиний доказ, що не ми перші йдемо по цьому небезпечному шляху. На купині, порослій болотною травою, лежало щось темне. Потягнувшись туди, Холмс відразу пірнув по пояс у твань, і коли б не ми, навряд чи йому Вдалося б колись відчутти під ногою тверду землю. Він тримав у руці старий чорний черевик. Усередині була мітка: "Мейерс. Торонто".

— Задля такої знахідки варто прийняти грязьову ванну. Ось він, зниклий черевик нашого друга!

— Кинутий поспіхом Степлтоном?

— Цілком правильно. Він дав собаці понюхати його, коли наводив на слід сера Генрі, і так і утік з ним, а потім кинув. Тепер ми, принаймні, знаємо, що до цього місця він добрався благополучно.

Але більше нам нічого не вдалося довідатися, хоча здогадів було багато...

Розділ XV

Погляд назад

Цитата:

Був кінець листопада. Непогожим, мрячним вечором ми з Холмсом сиділи біля палаючого каміна в кабінеті на Бейкер-стріт. Від часу трагедії, що завершила нашу поїздку в Девоншир, мій друг устиг розслідувати дві досить серйозні справи. Холмс був у чудовому настрої, і, користуючись цим, я вирішив вивідати в нього деякі подробиці загадкової баскервільської історії.

У ці дні в Лондоні саме були сер Генрі і лікар Мортимер, котрі готувалися до далекої подорожі, яку лікарі рекомендували баронету для зміцнення розхитаної нервової системи. Ранком вони зробили нам візит, так що в мене був гарний привід завести розмову на потрібну тему.

— З погляду людини, котра іменувала себе Степлтоном, події розгорталися як по писаному, — почав Холмс, — але нам усе це здавалося надзвичайно складним, бо ми не мали тоді ні найменшої уяви, чим він керується у своїх діях, і знали лише деякі факти. Відтоді у мене було дві розмови з місіс Степлтон, і все роз'яснилося. Думаю, що тепер загадок уже немає!

Наведені довідки остаточно переконали мене, що родинний портрет не брехав і що ця людина справді з роду Баскервільів. Він виявився сином того Роджера Баскервіля,

молодшого брата сера Чарльза, якому довелося втікати до Південної Америки, де він і одружився, і після нього залишився син, що носив батьківське прізвище. Цей відомий вам молодчик одружився з Беріл Гарсія, однією з красунь Коста-Ріки, розтратив казенні гроші і, змінивши прізвище на Ванделер, утік до Англії, де незабаром відкрив школу в східній частині Йоркширу. Справи школи йшли усе гірше і гірше, а кінець у неї був зовсім безславний. Подружжя Ванделерів змінили прізвище і з тих пір стали Степлтонами. Згодом Степлтон разом із залишками свого майна і новими планами на майбутнє перебрався на південь Англії. Тепер ми дійшли до того періоду його життя, що виявився настільки цікавим для нас. Він, очевидно, дізнався, що його і великий маєток відділяє всього лише два життя. Коли він зібрався в Девоншир, його плани були, імовірно, ще досить туманні, але недобрий задум визрівав — недарма він із самого початку видав свою дружину за сестру. Думка скористатися нею як принадою оволоділа ним відразу, хоча він, можливо, ще й не уявляв собі, як усе складеться надалі. Його метою було — привласнити маєток; заради цього він не соромився в засобах і йшов на будь-який ризик. Отже, для початку треба було оселитися якнайближче до Баскервіль-холу, а потім зав'язати дружні стосунки із сером Чарльзом та з іншими сусідами.

Баронет сам розповів йому переказ про собаку і, таким чином, ступив на свій смертний шлях. Степлтон, якого я, як і раніше, називатиму так, знав, що в старого хворе серце і що сильне потрясіння може вбити його. Усе це він чув від лікаря Мортимера. Крім того, йому стало відомо, що сер Чарльз — людина марновірна і надає великого значення цій похмурій легенді. Гнучкий розум Степлтона негайно підказав йому спосіб, яким можна убити баронета і залишитися самому поза підозрами. Виробивши план дій, Степлтон розпочав його здійснення з усією витонченістю, властивою його натурі. Пересічний злочинець задовільнився б у такому разі просто злим собакою, але у Степлтона сяйнула геніальна думка — зробити з нього виплодок пекла. Він купив цього пса в Лондоні, вибравши найбільшого і найлютішого з усіх, які там були. Потім приїхав з ним у Девоншир по північній лінії і подолав чималу відстань пішки через болота, щоб провести його додому непомітно. Під час своїх екскурсій за метеликами він знайшов шляху глиб Гримпенської трясовини, а надійнішого місця для собаки не можна й вигадати. Він посадив його там на ланцюг і став чекати зручного випадку.

Сер Чарльз перейнявся дружніми почуттями до Степлтона і послав його як свого посередника до місіс Лори Лайонс. Видавши себе за холостяка, Степлтон зовсім підкорив цю сердешну жінку і дав їй зрозуміти, що одружиться з нею. Та незабаром з'ясувалося, що треба діяти невідкладно: сер Чарльз зібрався до Лондона на настійну вимогу лікаря Мортимера, з яким Степлтон для годиться погоджувався. Не можна було втрачати ні хвилини, інакше жертва могла вислизнути. Степлтон змусив місіс Лайонс написати серу Чарльзу листа, в якому вона благала старого дати їй можливість побачитися з ним напередодні його від'їзду з Баскервіль-холу. Потім під пристойним приводом він умовив її не ходити на побачення, і ось довгоочікуване настало.

Повернувшись увечері з Кумб-Тресі, Степлтон устиг збігати по собаку змазав його цією пекельною сумішшю і привів на те місце, куди мав вийти старий. Собака, нацькований хазяїном, перескочив через хвіртку і помчав за бідолагою баронетом, що з криком кинувся втікати тисовою алеєю. Уявляю собі, яке це було жахливе видовище! Навкруги темрява, і в цій темряві за тобою мчить щось величезне зі світною мордою і вогненними очима. Серце в баронета не витримало, і він упав мертвий наприкінці алеї. Собака гнався за ним вузькою смужкою дерну, і тому на доріжці не залишилось ніяких слідів, окрім людських. Коли сер Чарльз упав, собака, імовірно, обнюхав його, але не зачепив мерця й утік. Ось ці сліди й помітив лікар Мортимер. Степлтон підкликав свого пса і поквапився повести його назад, у глиб Гримпенської трясовини. Ось і все, що стосується смерті сера Чарльза Баскервіля...

Цілком можливо, що спочатку Степлтон навіть не підозрював про існування спадкоємця в Канаді. Але він дізнався про це від лікаря Мортимера, який повідомив його і про день приїзду Генрі Баскервіля.

Насамперед йому спало на думку, чи не можна спекатися цього молодого канадця в Лондоні до того, як він приїде в Девоншир. Дружині Степлтон більше не довіряв. Залишати її надовго саму він теж не наважувався: так можна було зовсім утратити над нею владу. Довелося їхати в Лондон разом. Вони зупинилися, як я потім з'ясував, у готелі "Мексборо", на Кревен-стріт, куди Картрайт теж заходив у пошуках порізаної сторінки "Таймса". Степлтон тримав дружину під замком у номері, а сам, приклеївши фальшиву бороду, ходив за лікарем Мортимером — на Бейкер-стріт, на вокзал, у готель "Нортумберленд". Місіс Степлтон підозрювала про плани чоловіка, але вона відчувала такий страх перед ним — жах, породжений його жорстокістю, що не наважувалася написати серу Генрі про небезпеку, яка загрожує йому. Якби лист потрапив до рук Степлтона, хто б міг гарантувати їй життя? Зрештою, як нам уже відомо, вона вчинила хитро: вирізала потрібні слова з газети і написала адресу зміненим почерком.

Степлтону необхідно було будь-що роздобути якусь річ з туалету сера Генрі на той випадок, якщо доведеться пускати собаку по його сліду. Діючи, як завжди, швидко і сміливо, він не забарився, і ми можемо не сумніватися, що і коридорний і покоївка в готелі одержали щедрю винагороду за надану йому допомогу. Та ба! Перший черевик виявився ненадіваним, а отже, був непридатний. Він повернув його і замість того вкрав інший. Із цього факту я зробив дуже важливий висновок. Мені стало зрозуміло, що у справі задіяно справжнього собаку, бо тільки цим можна було пояснити старання Степлтона одержати старий черевик.

Наступного ранку, коли наші друзі завітали до нас, Степлтон стежив за ними віддалік, сидячи в кебі. У його спритності і зухвалості ми могли переконатися того ранку, коли він так спритно втік від нас і потім назвався моїм же ім'ям, добре усвідомлюючи, що я доберуся до цього кебмена. І тоді Степлтон зрозумів: у Лондоні розраховувати на успіх нічого, бо за цю справу взявся я.

Отже, Степлтони повернулися в Девоншир, а незабаром туди прибули і ви із сером Генрі.

За Степлтоном треба було установити стеження. Але коли б я стежив за ним, перебуваючи у вашому товаристві, він би відразу насторожився. Довелося обдурити усіх, у тому числі і вас. Я сказав, що залишуся в Лондоні, а сам поїхав слідом за вами. Поневіряння, яких мені довелося зазнати, зовсім, не такі й страшні, як вам здається. Утім, подібні дрібниці не можуть завадити нашій роботі. Я жив, власне, у Кумб-Тресі, а печеру на болотах відвідував лише тоді, коли було потрібно бути ближче до місця дії. Картрайт приїхав у Девоншир разом зі мною і, походжаючи всюди під виглядом сільського хлопчика, надав мені велику допомогу. Крім того, він постачав мене їжею і чистою білизною і стежив за вами, коли я був зайнятий Степлтоном. Так що, як бачите, усі нитки були в мене в руках. Ви вже знаєте, що ваші звіти негайно пересилалися з Бейкер-стріт у Кумб-Тресі. Я чимало з них почерпнув, особливо з того, де повідомлявся єдиний справжній епізод з біографії Степлтонів. Після цього мені вже неважко було установити особистість їх обох, і я зрозумів, із ким маю справу.

На той час, коли ви відшукали мене в печері на болотах, картина злочину стала остаточно ясна, але передавати цю справу до суду було передчасно. Навіть невдалий замах Степлтона на сера Генрі, що закінчився загибеллю злочасного каторжника, не давав прямих доказів. Залишався єдиний вихід: схопити його на місці злочину, виставивши сера Генрі як принаду. Баронет мав іти один, нібито без ніякої охорони. Так ми і зробили і ціною важкого потрясіння, пережитого нашим другом, не тільки завершили розслідування, а й довели Степлтона до загибелі. Піддавши свого клієнта такому випробуванню, я, звичайно цілком заслужив на докір за погане ведення справи, але хто міг знати заздалегідь, яке страшне, приголомшливе видовище постане перед нашими очима, хто міг передбачати, що вночі буде туман і собака вискочить із нього просто на нас! Ми досягли своєї мети дорогою ціною але обидва лікарі — і фахівець з нервових хвороб і лікар Мортимер — запевняють мене, що сер Генрі незабаром одужає...

От і все, дорогий мій Ватсоне. А якщо вам потрібний детальніший звіт про цю надзвичайну справу, мені доведеться зазірнути у свої записи. Але я, здається нічого істотного не випустив.

— Невже Степлтон сподівався, що сер Генрі теж помре від страху, побачивши це опудало?

— Собака був зовсім диким, окрім того, він тримав його надголодь. Коли б сер Генрі не вмер на місці, то, в усякому разі, таке страшне видовище могло б паралізувати його сили і він не вчинив би ніякого опору.

— Так, мабуть. Тепер залишається тільки одне запитання. Коли б Степлтон довів свої права на володіння Баскервіль-холлом, як би йому вдалося пояснити той факт, що він, спадкоємець, жив під чужим прізвиськом та ще й так близько від маєтку? Невже це не викликало б підозр?

— Він міг знайти три виходи. Перший: поїхати до Південної Америки, установити там свою особистість у британському консульстві і зажадати спадщину звідти, не приїжджаючи до Англії. Другий: проробити все це в Лондоні, попередньо змінивши

себе до невпізнанності. І третій: видати за спадкоємця підставну особу, забезпечивши його всіма необхідними документами, а собі виговорити за це певну частину доходів. Знаючи Степлтона, ми можемо не сумніватися, що той або інший вихід із становища був би знайдений. А тепер, друже мій, звернімося думками до предметів більш приємних. Кілька тижнів такої важкої праці дають нам право на вільний вечір. Я замовив квитки в оперу...

Переклад М. Дмитренка

Коментар

Традиція людства — встановлювати пам'ятники на честь славетних особистостей. Серед них — Шерлок Холмс. Він височить біля лондонської станції метро "Бейкер-стріт", де на однойменній вулиці в будинку 221-Б, чк написав Конан Дойл, мешкав легендарний герой разом із другом-лікарем Ватсоном. Завдяки талантові А. Конан-Дойла ми завдячуємо популярності його героїв. Крім того, і сам вид художньої літератури, який називається детективним, захоплюючий за своєю будовою.